

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Mary Stewart
MY BROTHER MICHAEL

Copyright © Mary Stewart 1959

All Rights Reserved

First published in Great Britain in 1959 by Hodder & Stoughton

An Hachette UK company

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04721-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Meri Stjuart

Moj brat Majkl

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

Za voljenu KIM

Ako ne volite Grke, ništa ne volite.

REKS VORNER

1

Pa, ženo,
Šta čekaš?

SOFOKLE: *ELEKTRA*

NIKADA MI SE NIŠTA NE DEŠAVA.

Polako sam napisala te reči. Neko vreme posmatrala sam ih s blagim uzdahom. Spustila sam hemijsku olovku na stočić kafea i počela da preturam po torbi u potrazi za cigaretama.

Osvrnula sam se oko sebe dok sam uvlačila duvanski dim u pluća. Palo mi je na pamet, dok sam razmišljala o poslednjoj depresivnoj rečenici pisma upućenog Elizabet, da mi se u ovom trenutku dešava dovoljno toga da zadovolji sve, izuzev onih koji su najgladniji avantura. Atina stvara takav utisak. Svi žure, govore, gestikuliraju – ali uglavnom govore. Zvuk koji se nosi iz Atine nije huka i buka haotičnog saobraćaja, većito damaranje pneumatskih bušilica ili čak prastari zvuk dleta koja cepaju mermer, još najjeftiniji građevinski materijal... posetilac Atine pamti urlik govora. Diže se ka vašem visokom hotelskom prozoru, iznad vonja prašine i saobraćajne buke, kao more ispod hrama Sunion – zvuk atinskih glasova koji se prepirlu, smeju, čavrljaju, kao što su nekada

pričom oblikovali svet oko stubova Agore, ne tako daleko od mesta na kome sam sedela.

Sedela sam u popularnom i pretrpanom kafeu. Pronašla sam sto u zadnjem delu prostorije, pored bara. Velika staklena vrata otvarala su se duž čitavog spoljnog zida ka pločniku, prašini i halabuci Trga Omonija, pravog trgovačkog središta Atine i sve gradske huke i buke. Vazda haotični saobraćaj puzao je ili hitao pored kafea. Gomile pešaka – jednako haotične kao i motorni saobraćaj – valjale su se širokim trotoarima. Grozdovi muškaraca, od kojih je većina nosila besprekorna tamna gradska odela, razgovarali su o onome o čemu muškarcu razgovaraju u Atini sredinom jutra; lica su im bila živa i budna, a ruke neprestano zauzete malim ćilibarskim „nervoznim niskama“, popularnim među muškarcima istočnog Mediterana. Žene, neke odevene po poslednjoj modi, a neke sa širokim, crnim seljačkim suknjama i maramama, išle su u kupovinu. Magarac, toliko natovaren cvećem da je ličio na pokretni vrt, polako je prolazio pored kafea. Vlasnik je uzalud glasno nudio robu u halabuci vrelih jutarnjih ulica.

Gurnula sam šolju kafe u stranu, povukla dim cigarete i podigla pismo. Počela sam da čitam ono što sam napisala.

Dosad si dobila moja pređašnja pisma, o Mikonosu i Delosu, i ono koje sam napisala pre neki dan, s Krita. Teško mi je da odredim kako valja pisati – toliko toga želim da ti kažem o ovoj predivnoj zemlji. A opet, znam da ne bi trebalo da preterujem s dubinom slojeva, da ti ona nesrećna slomljena noga, koja te je sprečila da kreneš na put, ne bi izgledala kao još veća tragedija! Pa neću nastaviti ni tu priču... Sedim u kafeu na Trgu Omonija – možda najzavrelijem mestu u ovom većito uzavrelom gradu – i planiram sledeći korak. Upravo sam se iskrkala s broda koji je doplovio s Krita. Ne mogu da verujem da na svetu postoji išta lepše od grčkih ostrva, a Krit je klasa za sebe, veličanstven, uzbudljiv i pomalo turoban – ali o njemu sam ti pisala u poslednjem pismu. Sleduju mi Delfi. Svi su me, solo ili horski, uveravali da će to iskustvo biti kruna putovanja. Nadam se da imaju pravo; neka mesta, kao Elefsina, Argos, pa čak i Korint, predstavljala

su blago razočaranje... Mitovi i magija u potpunosti su ishlapeli iz njih, čak i za posetioce najotvorenije prema duhovima prošlosti. Međutim, rečeno mi je da su Delfi odista nešto posebno. Stoga sam ih ostavila za kraj. Jedini problem je to što sam malčice zabrinuta zbog gotovine. Bojim se da sam malo budalasta kad je reč o novcu. Filip je vodio računa o njemu, i koliko je samo bio dobar...

Dok se probijala između stolova ka šanku, mušterija je zakačila moju stolicu. Podigla sam glavu, naglo probuđena iz misli.

Oko šanka se tiskala gomila mušterija – odreda muškaraca – po svojoj prilici zbog nečega što je ličilo na veoma pozamašnu užinu. Izgleda da su atinski poslovni ljudi morali da premoste jaz između doručka i ručka nečim prilično hranljivijim od kafe. Videla sam jedan poslužavnik pun ruske salate i zeleniša, još jedan pun ukusnih čući i boranije koja je plivala u ulju, i sijaset manjih sudova, s prženim krompirićima, sitnim glavicama crnog luka, ribom i paprikom, kao i s pola tuceta meni neprepoznatljivih stvari. Iza šanka je bio niz glinenih krčaga. U senci njihovih uskih grlića videla sam masline, upravo donesene s farmi na Egini i Salamini. Vinske boce na polici iznad šanka imale su imena koja su upućivala na Samos, Nemeju, Hios i Mavrodafniju.

Osmehnula sam se i ponovo spustila pogled na papir.

... ali na izvestan način nalazim da je divno što sam sama. Nemoj da me pogrešno shvatiš, nisam mislila na tebe! Sve bih dala da te imam pored sebe, zbog tebe koliko i zbog sebe. Ali znaš na šta sam mislila, zar ne? Ovo je prvi put posle mnogo godina da putujem sama – zamalo što nisam napisala „bez ičijeg vođstva“ – i odista uživam na način koji nisam smatrala mogućim. Znaš, mislim da on nikada ne bi došao ovamo; jednostavno, ne mogu da zamislim Filipa kako cunja po Mikenji, Knososu ili Delosu, a ti? Ili kako meni dopušta da cunjam po tim mestima? Bio bi zapet kao puška da skokne do Istanbula, Bejruta ili čak Kipra – ukratko, na bilo koje mesto na kome se nešto događa, ne vekovima ranije, već sada – a ako se ništa ne bi događalo, priredio bi nešto.

Zabavno, da, uvek je bilo zabavno, ali – uh, neću pisati ni o tome, Elizabet, ali imala sam pravo, apsolutno sam imala. Sigurna sam u to. Ne bi upalilo, ni za milion godina. Ovo putovanje pokazalo mi je to jasnije nego ikada. Nema kajanja, samo olakšanja što možda sada imam vremena za sebe. Eto, priznala sam, pa ćemo promeniti temu. Zabavno mi je i nekako se snalazim, čak i ako sam dirljivo nesposobna kada sam sama. Ali priznajem...

Okrenula sam stranu i odsutno ispružila levu ruku da bih otresla pepeo sa cigarete. Bledi krug još se primećivao pri korenu trećeg prsta, na mestu na kome je bio Filipov prsten. Počeo je da bleedi posle deset dana egejskog sunca... bleedi i šest dugih godina, ovog puta bez žaljenja, ostavljajući za sobom pregršt radosnih uspomena koje će, takođe, izbledeti, kao i prikradajuća radoznalost da li je sirotica sluškinja bila istinski srećna posle udaje za kralja Kofetua...

Ali moram priznati da postoji i druga strana ove velike emancipacije. Stvari ponekad izgledaju malčice dosadno posle toliko godina provedenih u svojstvu saputnice u Filipovom – moraš priznati – veličanstvenom kretanju! Pomislila bi da će se nešto – neka naznaka avanture – desiti mladoj ženi (da li se može reći da ste mladi u dvadeset petoj?) samoj i nasukanoj u divljini Helade, ali ne: smerno tapkam od hrama do hrama, s turističkim vodičem u ruci, i provodim prilično duge večeri hvatajući beleške za divnu knjigu, koju sam oduvek htela da napišem, ubeđujući sebe da uživam u miru i tišini... pretpostavljam da je to druga strana slike i da ću joj se s vremenom prilagoditi. Pitam se kako ću se pokazati ako se nešto uzbudljivo bude dogodilo – sigurno imam nekog dara za življenje, iako sam delovala bledo pored njegovog jarkog kolorita? Ali život kao da se nikada ne predaje u ruke žena, zar ne? I ove noći završiću kao i obično, u hotelskoj spavaćoj sobi, hvatajući beleške za knjigu koju nikada neću napisati. Nikada mi se ništa ne dešava.

Ugasila sam cigaretu i podigla hemijsku olovku. Biće bolje da završim pismo u nešto drugačijem tonu, ili će se Elizabet zapitati da nisam, naposletku, zažalila zbog takozvane emancipacije u obliku raskinute veridbe.

Dopisala sam u veselom tonu: *Dobro mi je, u celini gledano. Pokazalo se da jezik nije problem. Izgleda da najveći broj ljudi govori nešto francuskog ili engleskog. Uspela sam da naučim čitavih šest grčkih reči – iako je bilo neprijatnih trenutaka! Nisam naročito dobro raspolagala novcem. Neću da se pretvaram da sam sasvim švorc, ali sam dopustila sebi da odem do Krita – bilo je vredno, bogami, ali ću zažaliti ako zbog toga ne vidim Delfe. I ne mogu propustiti Delfe. To bi bilo nezamislivo. Moram nekako da odem tamo, ali bojim se da ću morati da se ograničim na jednodnevni izlet. Samo njega mogu da priuštim. Turistički autobus polazi u četvrtak. Mislim da ću morati da se zadovoljim njime. Kad bih samo mogla da priuštim auto! Misliš li da ću, ako se budem pomolila svim bogovima odjednom...*

Neko je pročistio grlo odmah iznad mene. Nečija senka snebivljivo se pružila preko papira.

Podigla sam pogled.

To nije bio konobar, koji bi pokušao da me odmami od stola u uglu, već niski tamnopusi muškarac sa zamrljanim otrcanim farmerkama, masnom plavom košuljom i kolebljivim osmejkom iza neizbežnih brkova. Oko struka je vezao konopac, kome kao da nije verovao, zato što ga je čvrsto držao jednom štokavom rukom.

Verovatno sam ga osmotrila s ledenim iznenađenjem, pošto se kolebljivi pogled produbio. Progovorio je na veoma lošem francuskom, umesto da se udalji.

Rekao je: „Tiče se automobila za Delfe.“

Zbunjeno sam odvrtila, gledajući pismo pod mojom šakom: „Automobila za Delfe?“

„Hteli ste auto za Delfe, *non*?“

Sunce je stizalo čak i do ovog kutka kafea. Odmerila sam ga u svetlosti njegovih zraka. „Pa da, jesam. Ali zaista ne vidim kako...“

„Dovezao sam ga.“ Jedna štokava ruka – ona kojom nije pridržavao pantalone – mahnula je prema usplamtelim vratima.

Moje oči zbudjeno su pratile gest. I odista sam ugledala kola, veliku crnu šklopociju parkiranu pored ivičnjaka.

„Znate šta“, rekla sam, „nije mi jasno...“

„Voila!“ Sa osmejkom je izvadio nešto iz džepa, očigledno ključ automobila. Podigao ga je i zanjihao iznad stola: „Evo ga. Razumeo sam da je reč o životu i smrti, da – o, savršeno sam razumeo. Stoga sam došao najbrže što sam mogao...“

Rekla sam, s izvesnom srdžbom: „Uopšte mi nije jasno o čemu govorite.“

Osmejak je nestao da bi ustupio mesto izrazu duboke zabrinutosti. „Kasnim. To mi je poznato. Žao mi je. *Mademoiselle* će mi oprostiti? Stići će na vreme. Auto – ne izgleda bogzna kako, ali je dobar, o, veoma dobar auto. Ako *mademoiselle*...“

„Vidite“, strpljivo sam rekla, „ne želim auto. Žao mi je ako sam vas navela na pogrešan zaključak, ali ne mogu da ga iznajmim. Znate...“

„Ali *mademoiselle* je rekla da želi auto.“

„Znam da jesam. Žao mi je. Ali činjenica je...“

„I *mademoiselle* je rekla da se radi o životu i smrti.“

„*Madem*... nisam. Vi ste to rekli. Bojim se da ne želim vaša kola, *monsieur*. Žao mi je. Ali ne želim ih.“

„Ali, *mademoiselle*...“

Rekla sam izričito: „Ne mogu da ga priuštim.“

Lice mu se namah ozarilo, zahvaljujući zamamnom osmehu, punom belih zuba. „Novac!“ Izrekao je tu reč prezrivo. „Ne govorimo o novcu! Osim toga“, dodao je s krajnjom jednostavnošću, „depozit je već plaćen.“

Odvratila sam bezizražajnim glasom: „Depozit? Plaćen?“

„Da. *Mademoiselle* je već platila.“

U mom uzdahu bilo je tri četvrtine olakšanja. Ipak se nije radilo o vradžbinama niti o intervenciji ironičnih grčkih bogova. Ovo je bio samo jednostavan slučaj pomešanog identiteta.

Odlučno sam izjavila: „Žao mi je. Pogrešili ste. To nisu moja kola. Nisam ih iznajmila.“

Ključevi su na tren prestali da se kreću, samo da bi se zanjihali s još većom žustrinom. „To nisu kola koja je *mademoiselle* videla, ne, ali su ona loša, loša. Ona su – kako se to kaže? – imaju pukotinu iz koje izlazi voda.“

„Curi. Ali...“

„Curi. Zato sam zakasnio, vidite, ali nabavili smo kola, o, tako dobra, pošto je *mademoiselle* rekla da je veoma važno da *monsieur* Sajmon odmah ima auto u Delfima. Krenete odmah, pa ste u Delfima za tri sata – četiri sata...“ Premeravao me je pogledom, od glave do pete... „Možda pet sati? A zatim će možda sve biti dobro s *monsieur* Sajmonom i s tim pitanjem...“

„Života ili smrti“, rekla sam. „Da, znam, ali činjenica je da ne znam o čemu govorite, *monsieur*! Žao mi je, ali neko je pogrešio. Nisam ja tražila auto. Pretpostavljam da je ta, hm, devojka *monsieur* Sajmona, trebalo da bude u ovom kafeu i da čeka auto... Pa, ne vidim nikoga ko bi mogao da odgovara tom opisu...“

Govorio je brzo, toliko brzo da sam tek kasnije shvatila da je samo delimično pratio moj tečni francuski i da se uhvatio za frazu koja je imala smisla – onu koju je želeo da čuje. Ključevi su se još njihali na vrhu njegovog prsta, kao da mu je bilo vruće i da je želeo da ih ispusti. Rekao je: „Tako je! Ovaj kafe. Devojka koja sedi sama. Pola jedanaest. Ali zakasnio sam. Vi ste Sajmonova devojka, da?“

Odmerio me je blistavosmeđim pogledom nerazumevanja, kao zabrinuti majmun. Moj plamičak srdžbe je zgasnuo. Osmehnula sam mu se i odmahнула glavom. Prizvala sam jednu od šest s mukom naučenih grčkih reči. „*Ne*“, rekla sam sa svom žustrinom. „*Ne, ne, ne.*“ Nasmejala sam se i pružila tabakeru. „Žao mi je zbog nesporazuma. Uzmite cigaretu.“

Cigareta je, po svoj prilici, bila čudesni lek za sve brige. Bore su magično nestale s njegovog lica. Na njemu je blesnuo široki osmeh. Ključ je bučno zveknuo o sto ispred mene kad je ruka koja nije držala pantalone

krenula ka tabakeri. „Hvala vam, *mademoiselle*. Kola su dobra, *mademoiselle*. Želim vam srećan put.“

Tragala sam za šibicama u torbi pa nisam shvatila šta je rekao dok nisam podigla glavu. A tada je bilo prekasno. Otišao je. Načas sam ga ugledala dok se probijao kroz gužvu, na vratima kafea, kao pas pušten s lanca. Nestao je, s tri moje cigarete. Ali ključevi od kola ostali su na stolu ispred mene, a crni auto bio je napolju, na jarkom suncu.

Tek tada, dok sam sedela zevajući kao idiot na ključ, automobil i jarko sunce, na tkanini po kojoj je omanji čovek do malopre bacao senku, shvatila sam da će me trenutak razmetljivosti skupo koštati. Setila sam se, s blagom mučninom, da *ne* na grčkom znači *da*.

Naravno, potrčala sam za njim. Ali svetina se tiskala i žurila na pločniku, ne mareći za mene. Na koju god stranu da sam pogledala, nije bilo traga neuglednom glasniku bogova. Kelner me je zabrinuto pratio na ulici, u nameri da me uhvati. Pretpostavljam da je pomislio da ću zbrisati, ne plativši kafu. Nisam obraćala pažnju na njega dok sam pogledom pretraživala gomilu. Procenila sam da je vreme da dignem ruke od potrage kad sam videla da se kelner vratio u kafe s namerom da potraži pojačanje, koje će me odvući do stola i naterati da platim račun. Vratila sam se do svog ugla, podigla ključ, brzim zabrinutim osmehom počastila još nervoznog kelnera, koji nije govorio engleski, i krenula ka baru da bih potražila vlasnika, koji ga je znao.

Probijala sam se laktovima kroz gomilu muškaraca, ponavljajući *parakalo*, po svoj prilici pravu reč za *molim vas*.

„*Parakalo, kyrie...*“

Vlasnik mi je uputio napeti, oznojeni pogled preko gomile prženih krompirića. Dočekao me je brzim „Gospođice?“

„*Kyrie*, u nevolji sam. Upravo mi se desila čudna stvar. Neki čovek dovezao je auto ovamo – eno ga, pored plavih stolova – da bi ga predao

nekom u kafeu. Pogrešio je i pomislio da sam ja osoba koja ga je iznajmila. Misli da ću ga odvesti u Delfe za nečiji račun. Ali ja ne znam ništa o tome, *kyrie*; pogrešio je, a ja ne znam šta da radim!“

Posuo je krompiriće sosom pre nego što ih je gurnuo ka krupnom muškarcu koji je sedeo za šankom. Prešao je rukom preko čela i rekao: „Hoćete li da mu to objasnim? Gde je?“

„U tome je stvar, *kyrie*. Otišao je. Samo mi je ostavio ključ – evo ga – i otišao. Pokušala sam da ga stignem, ali je nestao. Pitam se da li znate kome su kola bila namenjena.“

„Ne. Ne znam ništa o tome.“ Podigao je veliku kutlaču i promešao nešto ispod šanka. Pogledao je auto ispred kafea. „Baš ništa. Kome su kola bila namenjena?“

„*Monsieur*, rekla sam vam da ne znam ko...“

„Rekli ste da bi trebalo da bude negde odvezen – u Delfe, zar ne? Zar taj čovek nije rekao kome su namenjena?“

„O, jeste. Gospodinu Sajmonu.“

Zahvatio je malo tečnosti – ličila je na neku vrstu bujabesa – i sipao u tanjir. Predao ga je užurbanom kelneru i rekao, slegnuvši ramenima: „U Delfima? Nisam čuo za njega. Verovatno neko u lokalnu poznaje tog čoveka ili automobil. Pričekajte, pitaću.“

Obratio se na grčkom ljudima za šankom. Istog trenutka postao je centar žive, čak strastvene diskusije, koja je potrajala četiri ili pet minuta. U njoj su učestvovala sve muške glave u kafeu. Na kraju je, uprkos svojoj dobroj volji na svetu, iznedrila informaciju da niko nije video omanjeg čoveka s ključem, da niko ne zna ništa o kolima, da niko nije čuo za *monsieur* Sajmona u Delfima (iako je jedan od prisutnih bio rodnom iz Krise, udaljene samo nekoliko kilometara od Delfa), da niko nije smatrao da je imalo moguće da bi bilo ko iz Delfa iznajmio auto u Atini i (konačno) da ga niko pri zdravoj pameti ne bi tamo odvezero.

„Iako je“, rekao je čovek iz Krise, koji je govorio s punim ustima, „moguće da je taj Sajmon engleski turista koji je odseo u Delfima. To bi

sve objasnilo.“ Nije rekao zašto, samo se osmehnuo, sa silnom učtivošću i šarmom, kroz usta puna kozica, ali shvatila sam šta misli.

Snebivljivo sam se oglasila: „Znam da to zvuči ludo, *kyrie*, ali ne mogu da ne pomislim kako bi nešto trebalo da se preduzme. Čovek koji je doneo ključeve rekao je da je to stvar...“, oklevala sam, „pa, da je to stvar života i smrti.“

Grk je podigao obrve i slegnuo ramenima. Stekla sam utisak da su stvari života ili smrti deo atinske svakodnevice. Rekao je, s još jednim šarmantnim osmehom: „To je pozamašna avantura, *mademoiselle*“, i spustio pogled na tanjir.

Neko vreme zamišljeno sam ga posmatrala. „Da“, polako sam rekla, „da.“ Okrenula sam se ka vlasniku, koji se trudio da izvadi masline iz divnih posuda. Bilo mi je jasno da su gužva i vrućina načinjali čak i njegovo atinsko dobro vaspitanje i strpljenje, pa sam se samo nasmejala i rekla: „Zahvaljujem na vašoj dobroti, *kyrie*. Žao mi je što sam vas uznemirila. Izgleda mi da je problem stvarno hitan i da će osoba kojoj su kola namenjena svakako doći da ih preuzme.“

„Želite li da mi ostavite ključ? Uzeću ga pa više nećete morati da brinete o tome. Ne, uveravam vas da će mi to biti zadovoljstvo.“

„Hvala vam, ali neću vas opterećivati tim problemom. Moram priznati...“, nasmejala sam se, „da sam malo radoznala. Sačekaću ovde još neko vreme i daću ključeve devojci ako se pojavi.“

Na sirotanovo olakšanje, progurala sam se kroz gužvu do mog stola. Sela sam i naručila još jednu kafu, zapalila još jednu cigaretu i pravila se da dovršavam pismo, iako sam uistinu motrila na vrata i crnu šklopociju od auta, koja bi trebalo da grabi putem ka Delfima, zbog života i smrti...

Čekala sam čitav sat. Kelner je ponovo počeo da me motri ispod oka, pa sam odgurnula nedirnuto pismo i naručila hranu. Igrala sam se tanjirom pasulja i malom ružičastom ribicom dok sam osmatrala. Očekivanje je polako ustupalo pred nelagodnošću dok sam pratila ulaske i izlaske mušterija u kafe i iz njega.

Moj motiv za čekanje nije bio toliko jasan kao što sam ga predstavila vlasniku kafea. Palo mi je na pamet da bih, pošto sam umešana u sve to bez svoje krivice, mogla da izvučem neku korist iz toga. Kad se „Sajmonova devojka“ pojavi da preuzme automobil, sigurno ću moći da predložim – ili da čak direktno zatražim – da me odveze do Delfa. A mogućnost prevoza do tog odredišta nije bila jedina koja mi je pala na pamet...

Minuti su se vukli, a niko nije dolazio, i što sam duže čekala, sve sam manje verovala da ću moći da izađem iz kafea i pustim da se sve sredi bez mene, a ona druga, zlokobna pomisao nametala mi se sve odlučnije. Gurala sam je od sebe, suvih usta, ali je opstajala, kao izazov, dar, mamac bogova...

U dvanaest, kad se niko nije pojavio da potraži auto, odgurnula sam tanjir i odlučila da najstaloženije razmislim o drugoj mogućnosti.

Jednostavno, htela sam da odvezem auto do Delfa.

Bilo mi je jasno da devojka, zbog bog te pita kog razloga, neće doći. Nešto ju je sigurno sprečilo, ili bi, jednostavno, telefonirala garaži da otkaže porudžbinu. Ali auto – preko potrebni auto – još je stajao na ulici, sat i po posle predviđenog vremena za polazak. Ja sam pak žarko želela da odem u Delfe i mogla sam da učinim to ovog trenutka. Došla sam iz Pireja, u kome sam se iskrcala s kritskog parobroda, pa sam imala sve što mi je potrebno za kratak boravak u Delfima. Mogu da se danas odvezem tamo, isporučim auto, ostanem dva dana zahvaljujući novcu uštedenom za autobusku kartu, i da se vratim turističkim autobusom u četvrtak. To je bio jednostavan plan, rezultat direktne intervencije providenja.

Podigla sam ključ prstima, koji kao da nisu bili moji, i polako posegnula za jedinim prtljagom – velikom šarenom pletenom torbom s Mikonosa – koja je visila sa zadnjeg naslona stolice.

Oklevala sam, s rukom na njoj. Pustila sam torbu i sela. Prevrtala sam ključ po rukama, gledajući odbleske sunca s metala.

Nisam to mogla. To je bila samo još jedna stvar koju nisam mogla da učinim. Sigurno sam poludela kad sam razmišljala o takvom nečem.

Sajmonova devojka zaboravila je da otkáže porudžbinu za auto i uzme depozit, to je sve. To nije imalo nikakve veze sa mnom. Fraza *to je stvar života i smrti* – tako zarazan refren, tako uverljiv izgovor za mešanje u tuđa posla – naposljetku je bila samo fraza, na čijem osnovu sam izgradila osećanje hitnosti, koje mi je nudilo (pretvarala sam se da je tako) izgovor za delanje. *U svakom slučaju, to nema nikakve veze sa mnom.* Očigledno je da mi je ostalo samo jedno, da ostavim auto ispred kafea, predam ključ vlasniku i odem.

Odluka je donela veoma snažno, zaprepašćujuće i gotovo fizičko olakšanje. Ustala sam, nošena tim talasom, podigla ključ auta i prebacila torbu preko ramena. Nezavršeno pismo za Elizabet ostalo je na stolu. Posegnula sam za njim. Jedna rečenica privukla mi je pažnju dok sam sam ga savijala i gurala u torbu. *Nikada mi se ništa ne dešava.*

Papir je zapucketao kad sam ga čvrsto stegla. Pretpostavljam da se trenuci samospoznaje javljaju u svakakvim neobičnim situacijama. Često sam se pitala da li su ikada prijatni. Jedan takav upravo mi se desio.

Nije dugo trajao. Nisam mu dopustila da traje. Ponovo sam prišla šanku, s izvesnim resigniranim iznenađenjem. Pružila sam komad papira vlasniku.

„Moje ime i adresa“, rekla sam, prilično okraćalog daha, „za slučaj da neko ipak dođe po auto. Gospođica Kamila Hejven, Hotel *Olimpija*, Ulica Marnis... Recite im – da ću se brinuti o kolima i da sam postupila najbolje što sam mogla.“

Izašla sam na ulicu i ušla u auto pre nego što sam shvatila da su moje poslednje reči zvučale neobično slično epitafu.